

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

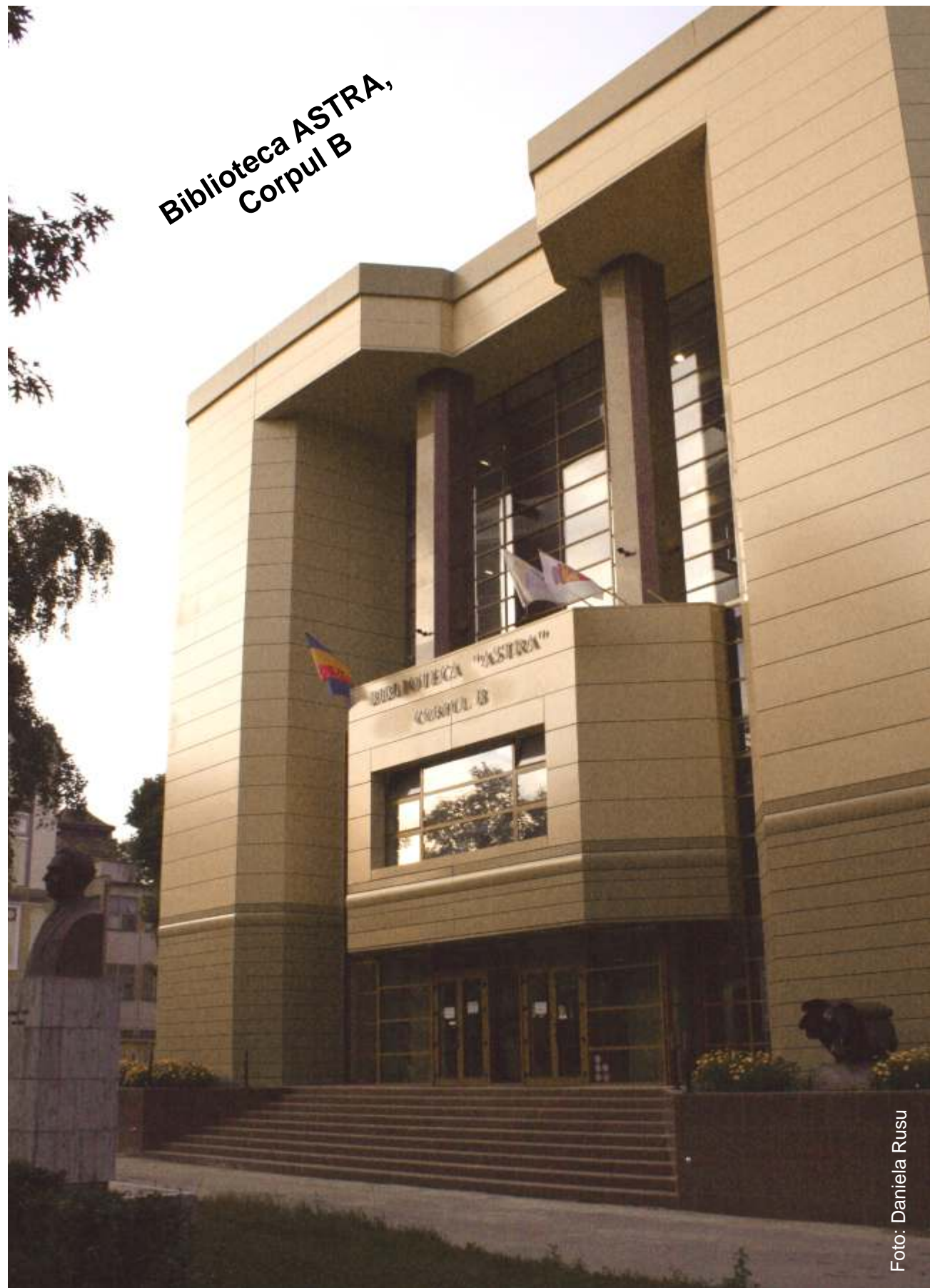
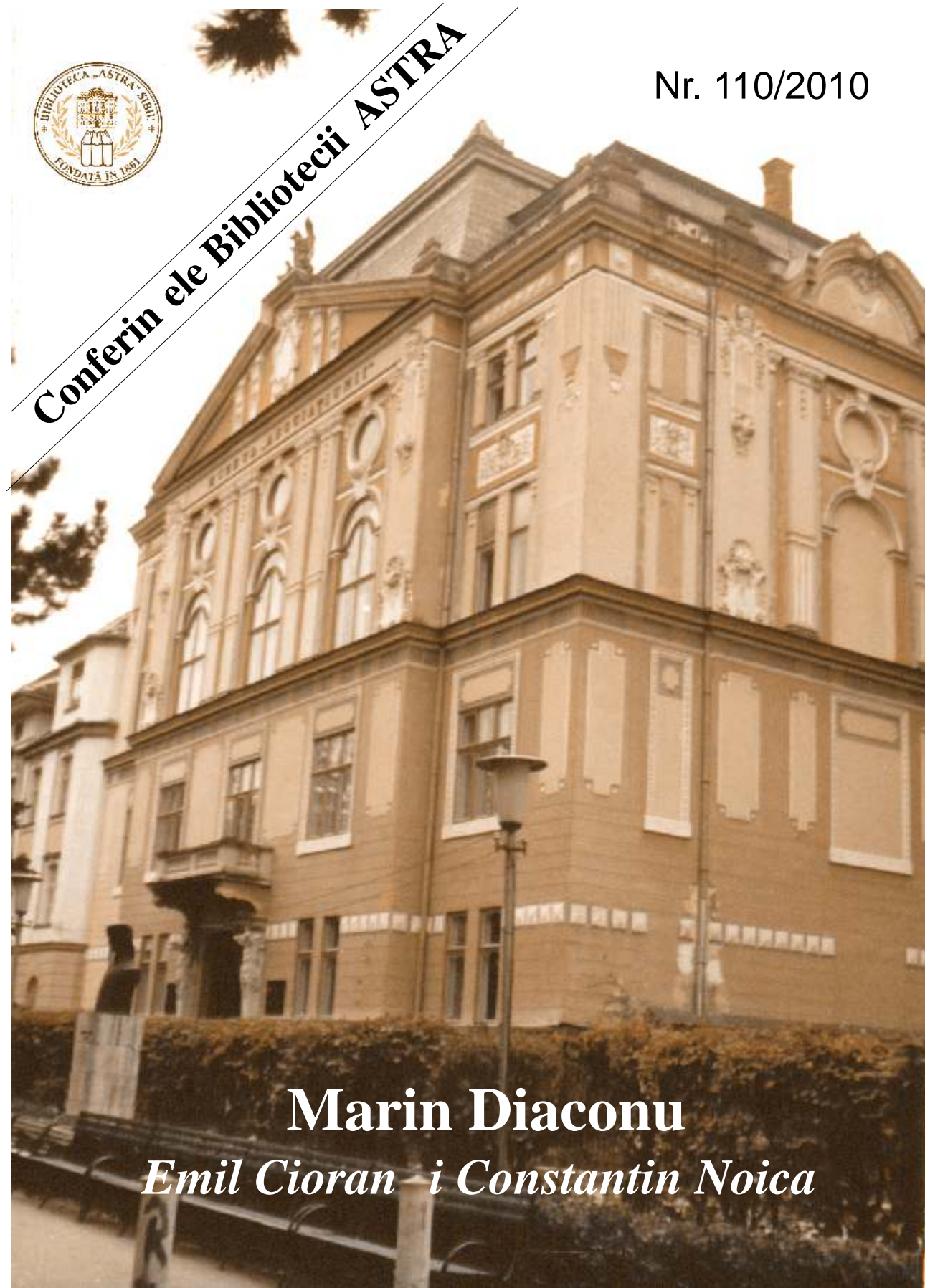

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 110/2010

Marin Diaconu
Emil Cioran și Constantin Noica

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:

Marin Diaconu: *Emil Cioran și Constantin Noica*

Coordonatorul colecției: **Onuc Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: **Daniela Rusu**
Editor: **Ioana Butnaru**

Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

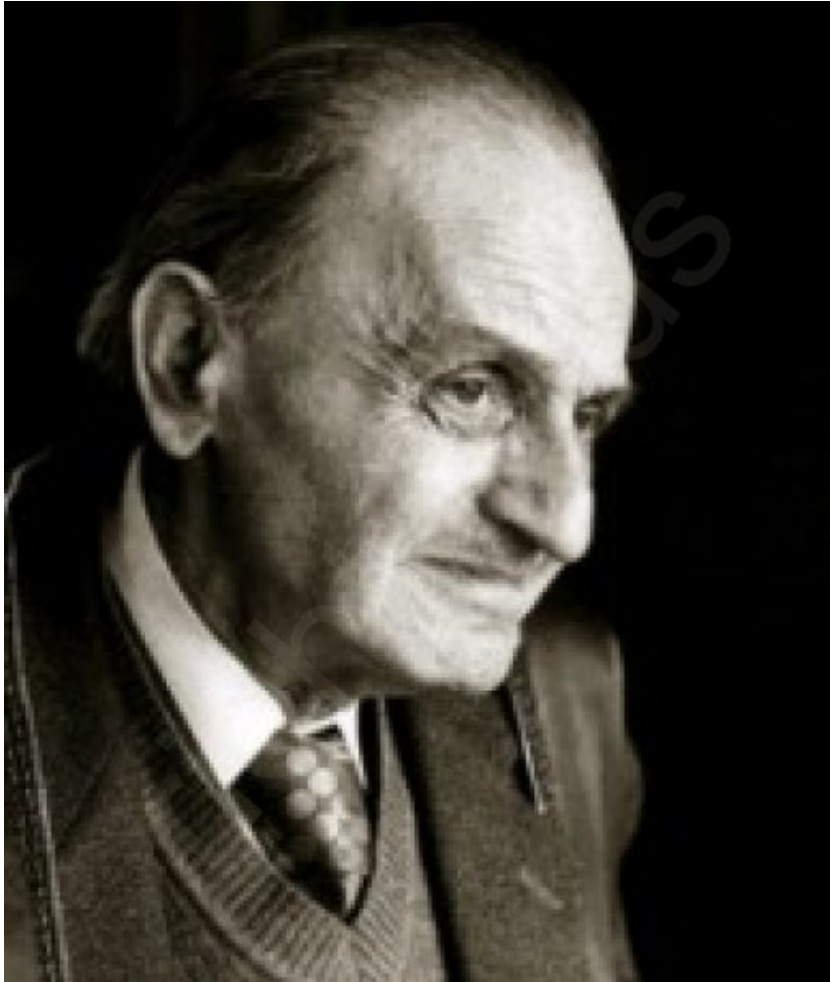
*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. George Barițiu, nr. 5/7
550178 Sibiu/România

Tel: +40 269 210551
Fax: +40 269 215775
Internet: www.bjastrasibiu.ro
E-mail.: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Constantin Noica
(1909-1987)

MARIN DIACONU

Născut: 17 decembrie 1937; comuna Daneți, jud. Dolj.

Părinții, frate, soră: țărani în sat.

Școală primară: în sat.

Absolvent al Liceului „Frații Buzești” din Craiova (1955).

Învățător suplinitor într-un sat.

Facultatea de Filosofie din București: 1960-1965.

Preparator, asistent, lector, conferențiar – Institutul Politehnic București (1965–2008); cercetător – Institutul de Teorie Socială (de Politologie) al Academiei Române (1998–2009).

Doctor în filosofie (1980), cu teza *Conceptul de ideal în filosofia românească interbelică* (Facultatea de Filosofie București; conducător științific: Dumitru Ghișe).

Preocupări de filosofie generală, sociologie, istorie a filosofiei românești.

Autor sau coautor al câtorva cărți: *Filosofie. Tematică, bibliografie, crestomație* (coautor; 1976); *Filosofie. Crestomație și bibliografie* (coautor; Ed. Academiei R. S. R., 1989, 950 p.); *Conceptul de ideal în filosofia românească interbelică* (1998); *Școala sociologică a lui Dimitrie Gusti, Documentar sociologic*, vol. I (2000); *Dicționar de termeni filosofici ai lui Lucian Blaga* (coautor; 2000); *C. Rădulescu-Motru. Biobibliografie* (2000); *Mircea Vulcănescu. Profil spiritual*

(2001); *Istoria limbajului filosofic românesc* (2002); *Dicționar de termeni filosofici ai lui Constantin Noica* (coautor; 2004); „*Viața Românească*”. *Documentar. 1906–2006* (2006).

Colaborări la câteva (vreo 20) volume colective, cu studii ș. a.

Colaborări la: „Forum”, „Viața Românească”, „Jurnalul literar”, „Argeș”, „Universul cărții”, „Revista de filosofie”, „Sociologie românească”, „Caiete critice”, Radio București ș. a.

Ediții îngrijite (vreo 80; singur sau în colaborare): Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Nae Ionescu (câteva cursuri și *Opere*, 5 vol.), Emil Cioran, C. Rădulescu-Motru, Ion Petrovici, D. Gusti, Ion Zamfirescu, D. C. Amzăr, Paul Costin-Deleanu, Grigore Popa, Sorin Pavel, Mihail Fărcășanu, Alexandru Bogdan, Marya Kasterska, Ion Ianoși (vol. omagial), Henri Wald (vol. omagial), *Pro și contra Emil Cioran*, *Modelul cultural Noica* ș. a.

Membru al Partidului Comunist Român; propagandist.

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 –</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. Acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i>	15

George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30

Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri 'a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociatiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40

Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889 ...</i>	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i>	52

Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret – Atanasie Marian Marienescu</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918</i>	67

Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri</i>	76
Diana Câmpan	<i>Aventura adevărului fără de sfârșit în cultură; Cultura – o utopie asumată</i>	77
Alexandru Dobre	<i>Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român și Societatea Academică Română</i>	78
Valer Hossu	<i>Episcopul Dr. Iuliu Hossu – Trăirea în jurământul pentru sionul românesc</i>	79

Cornel Lungu	<i>Momente ale participării Sibiului la Revoluția din 1848-1849 în Transilvania. Locul și rolul Comitetului Națiunii Române</i>	80
Cornel Lungu	<i>Din legăturile “ASTREI” cu societăți academice și culturale române și străine 1861-1914</i>	81
Cornel Lungu	<i>Pașii poetului în cetate</i>	82
Ovidiu Hurduzeu	<i>Capitalismul cu conștiință și economia participativă</i>	83
Ion Bianu	<i>August Treboniu Laurian</i>	84
Ilie Moise	<i>Ilie Dăianu și spiritul Blajului</i>	85
Cornel Lungu	<i>Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson</i>	86
Alexiu Tatu	<i>Mihai Viteazul în documentele Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale</i>	87
Bianca Karda	<i>Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii</i>	88
Eugenia Crișan	<i>Generalul francez Berthelot și România</i>	89
George Barițiu	<i>Adunarea generală a XXX-a a Asociațiunii Transilvane</i>	90
Constantin Cubleșan	<i>Mihai Eminescu – Ciclul schillerian</i>	91
Constantin Cubleșan	<i>Ion Pop Reteganul – Folclorist și publicist</i>	92

Constantin Cubleşan	<i>Ioan Slavici – portret în oglinda timpului</i>	93
Mircea Braga	<i>Însemnări despre multiculturalitate</i>	94
Marius Laurian	<i>August Treboniu Laurian</i>	95
Keresztes Coloman Stefan, Eugenia Simona Keresztes	<i>Genii ale matematicii la Sibiu: Farkas Bolyai și János Bolyai.....</i>	96
Alexandru Sterca- Şuluţiu	<i>Nu este sub sóre natiune, care cu mai mare ardóre a animei sê-sí iubésca patrià sí vetr'a strabuniloru sei, cá Românulu</i>	97
Ioan Lupaş	<i>Înfiinţarea „Asociaţiunii“ și conducătorii ei</i>	98
Iosif Sterca Şuluţiu	<i>Discursul ținut la inaugurarea Muzeului istoric și etnografic și la deschiderea Expoziţiei, în 19 August st. N. 1905</i>	99
Ion Onuc Nemeş- Vintilă	<i>Bibliotecile publice din Olanda și misiunea lor: „Să facem o comunitate mai bună”</i>	100
Virgiliu Florea	<i>Anton Pann în reeditarea-model lui M. Gaster (1936)</i>	101
Horst Ernst Klusch	<i>Pe urmele strămoşilor habani</i>	102
Ion Agârbiceanu	<i>Raportul Secretariatului general al Secţiunilor literare-ştiinţifice ale „Astrei” dela 6 Iunie 1932 – 27 Mai 1933</i>	103
Liliana Popa	<i>Oameni și cărți în Sibiul de altădată</i>	104

Vasile Crișan	<i>Protecția patrimoniului cultural sibian. Istorie și actualitate</i>	105
George Barițiu	<i>Din istoria Asociațiunii (1861-1888)</i>	106
George Barițiu	<i>Raportul Asociațiunii după 31 ani</i>	107
Werner Schaal	<i>Noua Bibliotecă Universitară a Universității „Lucian Blaga” - Die neue Universitätsbibliothek der Lucian-Blaga-Universität</i>	108
Ilarion Pușcariu	<i>Cuvântulă Presidială la deschiderea adunărei generale a Asociațiunei transilvane, ținute la 10/22 și 11/23 Octobree a. c. în Năseudă</i>	109
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Constantin Noica</i>	110

Marin Diaconu

EMIL CIORAN ȘI CONSTANTIN NOICA*

Teribila „tânăra generație” interbelică s-a dovedit a fi teribilă în interbelic și în postbelic; în interbelic, prin faptul că aducea cu ea posibilul românesc, o mare virtualitate, din care s-au actualizat atunci câteva înfăptuiri cultural-spirituale; iar în postbelic, printr-o intensă trăire dramatică, prin mari creații, înscrise la loc de frunte în spiritualitatea românească și cu unele situate în cultura europeană și în cea universală.

Acea „tânără generație” – care, prin decenii, desigur că s-a maturizat și a ajuns la vârsta senectuții – s-a dovedit a fi teribilă atât prin creațiile culturale înfăptuite, cât și prin modul în care s-a constituit, a devenit și s-a realizat ca o generație culturală.

În cultura română, avem câteva generații culturale, câteva curente literare, multe grupări scriitoricești, artistice ori publicistice, dar cred că nici una n-a fost pe atât de omogenă și creatoare pe cât a fost „tânăra generație”.

„Junimea” a avut marea șansă istorică să fie întemeiată și condusă de Titu Maiorescu și să-i atragă în conlucrarea ei pe Eminescu și pe Creangă. Ceilalți junimiști sunt persoane și personalități onorabile, cu creații înscrise în istorie, care au înălțat un regional în planul naționalului.

Câțiva din tânăra generație îmbogățesc substanțial cultura națională și proiectează naționalul în european și în universal. Alte mari creații ale românilor așezate în universal sunt creații ale unor puternice personalități

* Conferința prezentată în ziua de 17 septembrie 2010.

rămase în individualitate, precum Hașdeu, Iorga, Xenopol, Enescu sau Brâncuși ș. a.

Cred că și peste o sută de ani vom avea ce să discutăm despre această tânără generație, întrucât ea este relativ bine cunoscută îndeosebi în plan fenomenal. Deocamdată n-avem pătrunzătoare studii de sinteză asupra ei, pentru că nu s-au elaborat încă nici suficiente studii de sobră analiză, nici măcar pentru unul sau altul dintre străluciții reprezentanți ai acestei generații spirituale.

Doar retoric mă (și nu vă) întreb: unde este monografia Noica? sau monografia Cioran? sau monografia Eliade ori monografia Vulcănescu?; ca să nu mai întreb despre monografia Nae Ionescu...

Avem, totuși, câteva substanțiale studii de ordin filosofic, literar sau publicistic -și mult prea multe articole despre, cele mai multe dintre ele fiind veștejite înainte de a fi scrise și tipărite. (Desigur, ca să iasă un campion, în sport, trebuie să alege o sută de atleți; și tot cam astfel și în filosofie, în cultură în genere...).

Până la aceste studii sintetice ori monografii, ne apropiem deși, pe cât putem, ni-i apropiem, cu modeste contribuții – așa cum se vrea și textul de față.

*

Se știe că Noica și Cioran sunt elevi și creatori de seamă ai școlii filosofice a lui Nae Ionescu, singura școală filosofică pe care au dat-o românii până acum.

Deocamdată adunăm risipitele creații spirituale în cărți, le reedităm ori le tălmăcim în limba română.

Un cercetător sau altul probabil că are în meditare un studiu comparativ cu privire la cele două creații filosofice, atât de diferite și totuși așa de unitare

speculativ, sub semnul filosoficului și al școlii filosofice naționale.

Acum și aici nu voi aduce vorba despre cele două vedenii filosofice, ci despre creatorii lor – și ei, atât de deosebiți, și, totuși, atât de apropiați pe podișul speculativ și pe cel omenesc propriu-zis.

O coordonată esențială a tinerei generații constă în aceea că s-a constituit ca o grupare culturală și prietenească la sfârșitul anilor '20 ai secolului trecut, iar prietenia lor s-a adâncit, s-a tensionat, a fost suspendată prin ani (prin împrejurări extrapersonale) și a durat până și după ieșirea de pe scena vieții imediate a unuia ori a altuia dintre eroii dramei.

Probabil că se va da, cândva, o monografie despre relațiile interpersonale, spirituale și culturale dintre componenții tinerei generații. Până atunci, se încearcă apropierea de aceste relații și, pe cât posibil, înțelegerea acestora în esențialitatea lor, prin și dincolo de fenomenalitate.

Se poate glosa indefinit despre relația (relație în evoluție...) dintre fiecare și fiecare generaționist. Personal, am urmărit mai îndeaproape relațiile lui Mircea Vulcănescu cu fiecare dintre componenții generației lui. (Începutul l-am făcut, în urmă cu decenii, vreme de vreo șapte ani, săptămânal, timp de câteva ore, cu Doamna Mărgărita Vulcănescu...)

Într-o anumită măsură, am urmărit și relațiile lui Constantin Noica, atât pentru a recupera editorial publicistica risipită în interbelic, cât și pentru a-i publica ceva din corespondență.

Desigur, în cadrul colocviilor Cioran, accentul axiologic și personal cade pe filosoful rășinărean (filosof rășinărean care s-a complăcut în locul denumit Paris și într-o limbă de împrumut, pentru mai bine, mai mult de o jumătate de veac).

O întâmplare a făcut ca cei doi tineri să se înscrie la Facultatea de Filosofie și Litere din București în toamna aceluiași an: 1928. Zic: o

întâmplare, pentru că Noica a terminat liceul de 8 clase în mod normal; iar Cioran a beneficiat de o lege prin care durata cursurilor liceale se reducea de la 8 la 7 clase; și întâmplarea tranziției – ca și în alte întâmplări (adică: instituirii în timp, îmbrâncind cumva normalul...) – a făcut ca acesta din urmă să promoveze clasa a VIII-a doar prin susținerea examenelor de an școlar în toamna lui '28.

N-avem știre sau informație că cei doi s-au cunoscut în acea toamnă. Faptul că nici Noica, nici Cioran n-au ținut jurnale, că nu și-au scris memoriile, că au fost prea zgârciți în a se scoate pe ei înșiși în relief epistolar sau memorialistic dezavantajează mult investigarea relației dintre ei, îndeosebi pentru anii studiilor universitare, încă și pentru toată viața.

Acea întâmplare de a se înscrie amândoi la aceeași facultate este, totodată, o manifestare a necesității de a se fi întâlnit două mari spirite creatoare și a fi durat o prietenie perenă și exemplară.

Cioran avea ca pasiune filosofia, probată și prin lecturile și exercițiile filosofice din ultimele clase de liceu, pasiune care este de același tip și a lui Noica. Ei nu s-au întâlnit la cursurile lui Nae Ionescu, pe care Cioran le-a frecventat, întrucât îi citea, cu mare interes, încă din liceu, articolele tipărite în „Cuvîntul”. Noica sta sub semnul lui Kant (care îl confiscase de la 18 ani...) și al filosofiei științifice și de-abia peste un deceniu va intra în apele filosofice ale lui Nae Ionescu, în care se va avânta incredibil de mult și de adânc, și de unde va ieși să-și înalțe propriul sistem filosofic.

Un moment important al apropierii dintre Cioran și Noica este vara lui 1931, când, câștigând un concurs organizat de Filiala românească a Federației Universitare Internaționale pentru Societatea Națiunilor, cei doi se află la Geneva, unde asistă la lecții despre Liga Națiunilor, la sediul acesteia.

Unul dintre textele de primă tinerețe în care studentul Cioran E. Emil îl

anunță pe clasicul Emil Cioran este lucrarea de concurs *Principiul suveranității statelor. Liga Națiunilor și federalizarea statelor europene*. (Textul a fost publicat în 1991 de Constantin Barbu, în culegerea *Sfârșitul care începe*. Craiova, Edit. Pentagon – Dionysos, 1991, p. 26-37. Textul nu este însoțit de vreo notă informativă ori explicativă despre proveniență, împrejurări ale scrierii...) Cu nuanțarea că tânărul autor știe să-și concrească referatul-eseu spre un studiu condensat, în care se pătrunde până la principii fundamentale ale Ligii, la raportul dintre suveranitate națională și suprasuveranitate a Ligii, precum și perspective ale acesteia.

Acum nu-i vorba despre conținutul ideatic al lucrării de concurs – care poate fi un model pentru teza de doctorat pe care n-a vrut s-o scrie vreodată –, astfel că revin la relația lui Cioran cu Noica.

Din anii imediat următori, n-avem vreo informație despre o apropiere mai accentuată între Cioran și Noica. Cei doi își susțin tezele de licență în filosofie (despre Bergson și, respectiv, Kant), își continuă activitatea publicistică (Noica, mai intens), la câteva cotidiene, săptămânale sau lunare, iar gândurile lor nu se întretaie cu semnificație.

Noica se înscrie la Facultatea de Matematică, pe care o abandonează după un an și ceva. Cioran se înscrie la doctorat – cu gândul de a-și prelungi boemia studentescă – și apoi pleacă în Germania, cu o bursă, unde se află din toamna lui '33 până în vara lui '35.

În acest interval, peste vreo sută de aspiranți culturali își trimit manuscrisele pe adresa Fundațiilor Regale, pentru lectura, premiera și editarea de către Comitetul pentru premiera scriitorilor tineri needitați. Printre cei șapte premiați (de comitetul celor 7) se află și Cioran și Noica; amândoi sunt premiați și publicați împreună cu Eugen Ionescu, Eugen Jebeleanu, Horia Stamatu, Vladimir Cavarnali și Dragoș Vrînceanu.

Premierea lui *Nu* al lui Eugen Ionescu a stârnit un mic scandal – prin demisia a doi membri importanți ai comitetului: Tudor Vianu și Șerban Cioculescu și prin tipărirea cărții nu sub egida Fundațiilor Regale, ci a Editurii Vremea; au urmat vii confruntări în presa literară și în cea cotidiană.

Acest scandal, ce-l angajează pe teribilistul Eugen Ionescu, nu umbrește deloc cele două cărți semnate de Cioran și Noica: *Pe culmile disperării* și, respectiv, *Mathesis sau bucuriile simple*.

Fiecare dintre ei are parte de numeroase cronici, recenzii, note – adunate într-un volum tipărit, în cazul lui Cioran (1998) ori într-un manuscris netipărit, în cazul lui Noica.

Dacă despre Noica s-a scris aproape numai laudativ, ba chiar și entuziast, cartea lui Cioran a stârnit nedumeriri, delimitări și chiar polemici vehemente – la care Cioran nu a participat prin scris.

În apărarea cărții lui Cioran sare și Noica.

La acuza unui cunoscut critic al momentului – Al. Dima, care era profesor la Sibiu și coleg cu Cioran în gruparea sibiană „Thesis”, –, cum că, „pentru încă puternicul și neîncercatul organism românesc (...), cartea d-lui Cioran e cel puțin o ciudată și fără sens apariție”, Noica replică: „Nici eu nu înțeleg bine cartea lui Emil Cioran. Nu înțeleg bine de ce urăște el tot, tot ce e foemă, tot ce e alcătuire, tot ce este. Nu-mi dau seama cum poate fi într-un spirit atâta gust pentru neliniște, atâta gust pentru dezordine, încât să nu-l mai mulțumească îngrozitoarea neliniște și patetica dezordine pe care le întâlnești în câmpul culturii și valorilor ei; spre a încheia astfel: „când un om se așează gol în fața vieții și a morții, chinându-și sufletul cât pentru zece sinucideri – noi spunem că minte. Nu e nimic, Emil Cioran, tu minți. Dar poți să minți înainte. Eu te cred”.

Și Cioran a „mințit” până la sfârșitul vieții. Iar Noica a continuat să-l

creadă, până a murit; dar nu și să-i împărtășească vedenia.

Am dat cele două citate din cronică lui Noica pentru că ele sunt deosebit de grăitoare. Ele sintetizează o relație durabilă vreme de decenii între doi mari creatori, între două importante viziuni filosofice românești asupra lumii în ansamblul ei.

Cioran este gânditorul bântuit de insomnii și de neliniști metafizice, eternul student plimbăreț nocturn prin stradelele burgului transilvan, unde nu și găsește liniștea și puritatea copilăriei, cum nu și-o va regăsi nici prin căminele studențești bucureștene – și cu atât mai mult ca profesor de filosofie la poalele Tâmppei, și cu atât mai puțin în orașul-lumină din Apus, într-o lume care apune, trăgându-ne și pe noi după ea...

În contact cu cartea, Cioran n-a văzut – poate pentru că n-a fost în stare să vadă – decât idei ale misticilor, ale tenebroșilor într-ale filosofiei.

Noica, dimpotrivă, ca un spirit cuminte, ca fratele fiului risipitor și plimbăreț, scrie sub claritatea carteziană și, ca un veritabil înțelept, este deschis către toate tipurile și formele posibile și reale de a vedea speculativ lumea. El nu-l dimensionează pe Cioran cu noiciană unitate de măsură ideatică, ci este înțelegător cu toate modurile plăsmuite, sub varii determinații ori motivații.

Și, în același timp, Noica își vede de drumul propriu, la capătul căruia durează un palat de sistem filozofic, poate cel mai măreț pe care l-a edificat un român până acum.

Cioran își caută sensul vieții într-o mansardă pariziană; una ca ea, Noica a refuzat, la mijlocul anilor '60, după ce a ieșit din suspendarea vieții civile (dar nu și a celei spirituale) – și s-a retras întru meditare și plăsmuire, undeva mai sus de Rășinari.

Ca să vezi paradoxul vieții unui valah balcanic și cel al unui ardelean

mort după Paris...

În 1938-1939, Cioran și Noica se reîntâlnesc la Paris. Cel dintâi se afla acolo de la sfârșitul lui '37, cu o bursă oferită generos de statul francez, iar Noica se duce cu o bursă pentru specializare și rămâne doar un an școlar.

Nu cunosc informații despre această vreme. Cioran ne povestește ceva despre ce-a făcut Noica prin Paris, în acel an...

Vin ani frământați politic, și ideologic, chiar vrăjmași, ani care fac, desfac ori destramă destine umane.

În toamna lui '40, Cioran revine – pentru ultima oară – în București, spre a-și regulariza situația militară și pleacă de-ací cu numirea de consilier cultural al României în Franța.

Noica, după ce tipărise, în septembrie și octombrie '40, câteva articole în favoarea Mișcării Legionare, pleacă la Berlin, ca referent în cadrul Institutului Româno-German din capitala statului prieten.

Peste un an, Cioran îi scrie lui Noica o scrisoare, în care, printre altele, îl roagă: „Dacă ai ajuns pe la vreo Universitate, recomandă-mă pentru orice bursă. Iubesc cerșetoria, dar în forme onorabile”.

O scrisoare a aceluiași Cioran, din februarie 1943, este ne semnificativă – dar merită, desigur, să fie cunoscută de cercetător.

Un moment important al relației dintre Cioran și Noica este situat în anii '50.

Cioran era la Paris și începuse să fie cunoscut în Franța. Continuă cu reflecțiile despre noua culme a disperării. Iar față de România, are o cu totul altă atitudine decât aceea din *Schimbarea la față a României* (1937). Acum scrie despre „neajunsul de a te fi născut” – și mai ales de a te fi născut dintr-un neam „tupilat la poalele Carpaților”; fapt ce declanșează în țară o campanie anticioraniană – la care participă: Valentin Lipatti, D. D. Roșea, Radu

Popescu, Al. Mirodan, Șerban Cioculescu, G. Călinescu și Lucian Blaga. Remarcă că nu toate textele au fost scrise la comandă ideologică – cum poate că nici cel al lui Cioran n-a fost scris la o altă comandă ideologică...

Noica se află la Cîmpulung-Muscel. Aci începe să scrie la devenirea întru ființă, se desparte de nefilosoficul din Goethe, trimite (în '56) un manuscris la Paris – care va fi publicat în '62 – și alte asemenea năzdrăvăanii, printre care se află și o scrisoare către Emil Cioran. Acesta din urmă tipărise, în numărul din august 1957 al prestigioasei și răspânditei „La Nouvelle Revue Française” o *Lettre à un ami lointain*. Noica îi răspunde curând, în 22 noiembrie 1957. (Ciorna scrisorii lui Noica a fost tipărită postum, în revista „22”, nr. din 8 martie 1991; iar forma trimisă a apărut în „Viața Românească”, nr. din septembrie-octombrie 1996).

Peste un an, în noiembrie 1958, Noica este arestat, judecat și condamnat la 25 de ani muncă silnică, printre altele, și pentru că a răspândit o carte primită de la Emil Cioran.

Ieșit din închisoare în vara lui '64, „cumintele” Noica nu se cumintește; se încrede în deschiderea spiritual-ideologică înspre (dar nu „către” – ar nuanța Noica) Occident dintre '64 și '71 și reia corespondența cu copiii (aflați în Anglia, unde pleaseră în anii '50) și cu prietenii din Apus.

Prima scrisoare a lui Emil Cioran adresată lui Noica este din noiembrie 1967; așadar, după 24 de ani (n-am cunoștință despre una din '57, odată cu cartea...). În decurs de următorii 20 de ani, Cioran îi scrie lui Noica vreo 30 de scrisori (până în mai '86) – și probabil că tot pe atâtea expediază și Noica înspre Cioran.

Citez doar din scrisoarea lui Cioran din 10 noiembrie 1967: „Aici, toți suntem acriți, pervertiți, dezamăgiți, în schimb, *el* [adică: Noica], care ar trebui să urle precum Iov, e plin de viață, pradă unui entuziasm tineresc. Dacă mă

gândesc bine, toate sunt așa cum se cuvine: tu trebuia să-ți primești răsplata, noi – pedeapsa. Astfel, în vreme ce tu ridici în slăvi devenirea istorică, noi ne scufundăm în «monotonia Destinului». Atașamentul tău față de fenomenologie ține și el de miracol. Nu-ți poți da seama cât de greu ne vine nouă, celor de aici, să înțelegem cu adevărat sensul adânc al statorniciilor tale”.

Avem aci – alături de o caracteristică esențială a corespondenței lui Cioran: a scrie aproape numai despre interlocutor – și o splendidă și paradoxală dialectică, una care este a lui Cioran, desigur, și care este de tip noician.

Dacă Cioran nu revine până în țară, fie și ca turist ori ca simplu cetățean (cum au revenit mulți alții), Noica încearcă vreo câțiva să ajungă în Apus, să-și revadă copiii, și câțiva prieteni.

Reușește de-abia în 1972.

La Paris se reîntâlnește cu Cioran, cu Eliade, cu Eugen Ionescu ș. a. De la început, Noica îl dezamăgește. Noica nu este acel Noica pe care l-ar fi vrut ei, un prooccidental și un antiromân – pentru că la puterea politică se aflau comuniștii.

Avem mai multe relatări ale reîntâlnirii, scrise de eroii faptului. Amăgirea își dă mâna cu dezamăgirea, poate chiar cu perplexitatea – căci Noica nu-i ca noi, cum s-a zis în interbelic, el e ca Noica –. Odată clarificate atitudinile eroilor noștri – acestea nu tulbură cu nimic, în nici un fel conținutul, substanța relațiilor dintre Noica și prietenii săi.

Mai apoi, relațiile dintre Cioran și Noica au evoluat relativ normal, cu schimburi de scrisori, de cărți și arareori de idei.

Cioran ajunge să scrie și „exerciții de admirație” pentru Paul Valéry, Borges, Weininger, iar dintre români, doar pentru Eliade și Fundoianu.

Dar nu și despre Constantin Noica sau Mircea Vulcănescu.

Poate și întrucât, cum se confesează undeva, în aceleași *Exerciții...*: „N-am poftă să scriu decât într-o stare explozivă, când mă cuprinde febra sau încrâncenarea, când stupoarea mi se preschimbă-n frenezie, într-un climat de răfuială în care invectivele țin loc de palme și lovituri”.

După ce Noica trece pe Celălalt Tărâm, Cioran scrie un *Scurt portret al lui Dinu Noica* – cu îndreptățire și neîndreptățire de-acum clasic cioraniană –, pe care îl încheie astfel: „Mi se va reproșa, fără îndoială, că sunt nedrept, că fac prea mult caz de contradicțiile și de subtilitățile sale aiuritoare. Dar toate acestea erau învăluite într-un farmec fără seamăn. Erai măgulit să faci parte dintre cei apropiați lui, să poți stăruii îndelung asupra paradoxurilor și a observațiilor lui fin-pătrunzătoare, care îi făceau praf pe contemporanii noștri cu cea mai neîndurătoare delicatețe. Cine era el, în definitiv, ca să ne creadă niște ratați, fără să își dea seama că avea, la rândul-i, această șansă, această aureolă negativă a unui popor întreg?”.

Din eternitate, bunul prieten și prietenul bun Noica îi răspunde, cu o vorbă scrisă cândva:

„Bietul Cioran”...